

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ Ազգային տոների, ծեսերի կազմակերպման
առանձնահատկությունները կրթական գործընթացում

Հաստատություն՝ Ռոզելիտա

Դաստիարակ՝ Գայանե Գևորգյան

Ղեկավար՝ Ավետիսյան Ժաննա

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ-----

3

1. Նախադպրոցական հաստատությունում տոների տեսական հիմքերը, տոների էությունն ու նշանակությունը ուսումնական գործընթացում, ազգային տոներ-----

-----5

2. Տոներին նվիրված միջոցառումների կազմակերպման առանձնահատկությունները մանկապարտեզի միջին խմբում-----

13

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ-----

-----18

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ-----

-----19

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը և կարևորությունը. Նախադպրոցական տարիքը երեխայի մոտ գեղեցկության աշխարհի մասին պատկերացումներ ներմուծելու ամենաօպտիմալ ժամանակն է: Այս առումով մեծ նշանակություն ունի դաստիարակի անձը: Նախադպրոցական տարիքի երեխայի դաստիարակության վերջնական արդյունքը կախված է նրա բարոյական քնավորությունից, գիտելիքների մակարդակից, մասնագիտական հմտություններից և փորձից:

Այդ իսկ պատճառով մեծ նշանակություն է տրվում սաների համակողմանի զարգացմանը, վերջինիս արվեստի աշխարհին ծանոթացնելուն, որն անփոխարինելի ազդեցություն ունի նրա հոգևոր հարստացման և շրջակա միջավայրի նկատմամբ ստեղծագործ վերաբերմունքի վրա:

Մանկապարտեզում տոնը ուրախություն է, զվարճանք, որը կիսում են մեծերն ու երեխաները: Նրանք պետք է մտնեն երեխայի կյանք որպես լուսավոր իրադարձություն և երկար մնան հիշողության մեջ:

Չարմանալի չէ, որ ասում են, որ վաղ մանկության տպավորությունն ամենաուժեղն է, անմոռանալին: Մանկապարտեզում տոնական օրը ապրում է հիշողության մեջ՝ ծիծաղի, զվարճանքի, խաղերի, երգերի, վառ տարազների, նվերների և առաջին ելույթի տեսքով:

Բացի այդ, տոնը գեղարվեստական դաստիարակության կարևոր միջոց է: Այստեղ երեխաների ճաշակն է ձևավորվում.

- գեղարվեստական երաժշտական և գրական նյութը,
- սենյակի գունազեղ ձևավորումը,
- զգեստները նպաստում են երեխաների մոտ գեղեցկության, գեղեցիկի զգացողության զարգացմանը:

Գաղտնիք չէ, որ ամենատպալուրիչ ու մնայուն գիտելիքը ձեռք է բերվում հույզերի վրա ազդեցության ճանապարհով, ինչի հնարավորությունները լավագույնս ընձեռում են տոները:

Վերոբերյալներ կարծում ենք, լավագույնս ներկայացնում են քննարկվող թեմայի կարևորությունն ու արդիականությունը:

Աշխատանքի նպատակն ու խնդիրները.

Աշխատանքի նպատակն է ուսումնասիրել ազգային տոների, ծեսերի կազմակերպման առանձնահատկությունները կրթական գործընթացում:

Աշխատանքի խնդիրներն են.

- Ուսումնասիրել նախադարձական հաստատությունում տոների տեսական հիմքերը. տոների էությունն ու նշանակությունը ուսումնական գործընթացում,
- Ներկայացնել տոներին նվիրված միջոցառումների կազմակերպման առանձնահատկությունները մանկապարտեզի միջին խմբում.

1. Նախադպրոցական հաստատությունում տոների տեսական հիմքերը.

Տոների էությունն ու նշանակությունը ուսումնական գործընթացում.

Ազգային տոներ

Վաղ մանկության տպավորությունները հաճախ մնում են ողջ կյանքի ընթացքում: Նրանց պայծառությունն ու հարստությունը երկար տարիներ կարող են ջերմացնել և զարդարել մարդու հոգին: Տոները բերում են իրենց հատուկ զգացմունքներն ու ապրումները ուրախ տրամադրությունների, մանկության անմոռանալի հույզերի ընդհանուր շղթայի մեջ: Տոնը հաղորդակցության ուրախությունն է, ստեղծագործության և համատեղ արարման բերկրանքը, ինքնադրսևորման ուրախությունը, ազատագրման և փոխադարձ հարստացման բերկրանքը:

Մանկավարժների հիմնական խնդիրն է, օգտագործելով երեխաների հետաքրքրությունը, նրանց խանդավառությունը, այս տեսակի գործունեության մեջ սինթեզել ինչպես գեղագիտական, այնպես էլ բարոյական դաստիարակությունը, գեղեցիկը տեսնելու և հասկանալու կարողությունը, ինչպես նաև այն բոլոր հմտությունները, որոնք երեխաները յուրացրել են ամբողջ ուսումնառության ընթացքում:

Տոնը հիանալի իրավիճակ է խոսքի ակտիվացման, նրա հաղորդակցական ֆունկցիայի համար: Տոնը խոսքի միջավայր է, որն այնքան անհրաժեշտ է երեխաներին: Տոնը բացահայտում է նախադպրոցական տարիքի երեխայի համակողմանի զարգացման ամենահարուստ հնարավորությունները:

Ցանկացած տոնի մեջ կան արվեստի տարբեր տեսակներ՝ գրականություն, երաժշտություն, նկարչություն, թատրոն, մնջախաղ: Այսպիսով, տոնը արվեստի գրեթե բոլոր տեսակների սինթեզ է: Իսկ նրանց համատարած օգտագործումը նախադպրոցականների հետ աշխատելիս թույլ է տալիս ընդլայնել երեխայի

մտահորիզոնը, ձևավորել երեխայի վարքի ուղղություններն ու նորմերը, զարգացնել նրա ստեղծագործական կարողությունները: Տարբնույթ գործողությունների մեջ դրսևորվում են երեխայի ամենատարբեր հակումները, ձևավորվում են որոշակի հմտություններ և կարողություններ: Երեխաները սովորում են իրենց շարժումները ստորադասել երաժշտության ռիթմին, տարբերել երաժշտական տեմպերը, դրանք արտացոլել շարժումների, խաղերի մեջ՝ ուղեկցելով խոսքին:

Մանկավարժության մեջ ստեղծագործական գործունեությունը սահմանվում է որպես երեխայի անհատականության զարգացման օբյեկտիվ գործոն¹: Մանկավարժի նպատակն է կազմակերպել անհատականության ձևավորման գործընթացը, այսինքն. կազմակերպել երեխայի կյանքը՝ որպես մշտական վերելք դեպի մշակույթ, աշխարհի հետ փոխգործակցություն ժամանակակից նվաճումների մակարդակով, որպեսզի այդպիսի փոխազդեցության ընթացքում տեղի ունենա անձի առավելագույն զարգացում և այդ զարգացման արդյունքում նա մտնի հեշտ ձևավորի իրական սոցիալական կապեր ու հարաբերություններ:

Նախադպրոցական տարիքի երեխաների գործունեության առաջատար տեսակը վերարտադրողական գործունեությունն էմիայն ձևավորվում է մտածողության առաջատար տեսակը՝ տեսողական-արդյունավետ, տեսողական-փոխաբերական, իսկ զարգացման այս փուլում գործնականում բացակայում է քանավոր-տրամաբանական մտածողությունը: Այս փուլում ձևավորվում են ապագայում ստեղծագործական գործունեության զարգացման նախադրյալները²:

Ցանկացած տոնի հիմքը երաժշտական գործունեությունն է: Մանկապարտեզում այն բաղկացած է երգ ու պարից: Երգելը կարևոր տարր է նախադպրոցական տարիքի երեխայի դաստիարակության և կրթության մեջ, քանի որ այն մեծ օգնություն է ցուցաբերում լսողական ընկալմանը, ձայնի և արտասանության զարգացմանը:

¹ Бударина О.Н. Знакомство детей с русским народным творчеством. [Книга]: О. Н. Бударина - М.: Детство, 2003, с. 12.

² Роль праздника на Руси. Тематика и содержание праздников и досугов для детей дошкольного возраста. Методика организации и проведения развлекательных мероприятий в детском образовательном учреждении. Сценарий экологического праздника "День Земли", https://knowledge.allbest.ru/pedagogics/2c0a65635b3bc68a5d53a89421316c26_0.html, հասանելի է:

Պարի բեմադրության գործընթացում ևս մեծ աշխատանք է տարվում լսողական ընկալումը զարգացնելու ուղղությամբ: Երեխաներին պետք է սովորեցնել տարբերակել երաժշտական բիթերն ու երաժշտության ռիթմը, անհրաժեշտ է նաև պարային շարժումներ սովորել, որն իր հերթին բարենպաստ ազդեցություն է ունենում շարժական հմտությունների համակարգման և մկանային հիշողության զարգացման վրա: Պարը նաև թույլ է տալիս երեխաներին որոշակի շարժումների միջոցով զգալ երաժշտության բնավորությունն ու ռիթմը:

Տոնի մեջ ոչ պակաս կարևոր դեր է խաղում խոսքային ակտիվությունը, որը, հիմնականում, հանգում է բանաստեղծություններ սովորելուն: Տոնին պոեզիա և այլ խոսքի գործողություններ կարդալը ոչ միայն ցանկալի է, այլև անհրաժեշտ, քանի որ. սա ստեղծում է խոսքի զարգացման ամենահարուստ հնարավորությունները, ստեղծում է նախադպրոցական երեխայի համար այնքան անհրաժեշտ խոսքի միջավայր: Հրապարակային խոսքի պայմաններում երեխան զգում է պատասխանատվություն. պետք է խոսի, խոսի այնպես, որ իրեն հասկանան: Երեխաները սիրում են ելույթ ունենալ, ցույց տալ, թե ինչ կարող են անել: Տոնը լավ իրավիճակ է խոսքն ակտիվացնելու համար:

Տեսողական գործունեությունը մեծ ճանաչողական ուժ ունի: Տեսողական գործունեությանը օգնելու համար հնարավոր է ներգրավել այլ անձեռնմխելի անալիզատորներ՝ հպում, շարժում, զգայունություն: Տոնի և դրան նվիրված միջոցառման ժամանակ երեխայի կողմից ընկալվող տեսողական շրջանակը համակցված է բառի հետ: Վիզուալ պատկերի՝ բառի հետ համադրման հիման վրա նախադպրոցականները պատկերացումներ են կազմում իրենց շրջապատող աշխարհի մասին³:

Մարդու շարժողական հմտությունների զարգացման համար մեծ նշանակություն ունեն նյարդամկանային ապարատի հասունացումը և նախորդ սերունդների պատմականորեն հաստատված փորձի յուրացումը: Երեխայի կողմից շարժումների զարգացումն իրականացվում է դաստիարակի ազդեցությամբ: Երեխայի զարգացման համար հատկապես կարևոր է ձեռքի շարժումների

³ Сидорова М. Е., Значение народных традиций и их сохранение в современных календарных обрядах и праздниках. Молодой ученый № 23.2020.
<https://solncesvet.ru/opublikovannyye-materialyi/folklornyye-prazdniki-kak-odin-iz-vid/>, հասանելի է:

վարպետությունը: Մարդու ձեռքը՝ որպես աշխատանքային օրգան, սկսում է վաղ զարգանալ և աստիճանաբար կատարելագործվում տարբեր գործողությունների, այդ թվում՝ կերպարվեստի գործընթացում: Տեսողական գործունեության առանձնահատկությունները կայանում են նրանում, որ դրա իրականացման համար կարևոր է ոչ միայն ձեռքի զարգացումը, այլև ձեռքի և աչքի համատեղ զարգացումը: Շարժման տեսողական վերահսկումը էական է պատկերի ստեղծման բոլոր փուլերում: Իսկ նախադպրոցական տարիքի երեխաների տեսողական գործունեության համար անհրաժեշտ է զարգացնել աչք-ձեռքի համակարգումը:

Երեխաները, պատրաստվելով տոնին, նվերներ են պատրաստում իրենց ծնողներին (բացիկներ մայրիկին մինչև մարտի 8-ը), մասնակցում են սրահի զարդարման գործընթացին (ձյան փաթիլներ, Ամանորի տոնածառի զարդարանք, աշնանային տոնի տերևներ և այլն) օգտագործելով օրիգամիներ և նկարչական գործունեության արդյունքներ: Շատ կարևոր է, որ երեխան հասկանա, որ իր աշխատանքով մասնակցում է ընդհանուր գործին: Երեխաների համար հետաքրքիր է դիտել, թե ինչպես է իրենց ջանքերով սովորական դահլիճը վերածվում առասպելական ձյունածածկ անտառի, հետո զարնանային կանաչ մարգագետնի, հետո աշնանային պուրակի:

Տոնական միջոցառման ներկայացման համար անհրաժեշտ տարազների հիմնական մասը պատրաստում են երեխաների ծնողները և մանկապարտեզի մանկավարժական անձնակազմը, իսկ երեխաները փոքրիկ լրացումներ են անում զգեստների և անհրաժեշտ պարագաների վրա կերպարվեստի պարապմունքների ընթացքում՝ զարգացնելով ձեռքի և աչքի մկանային համակարգը:

Հաղորդակցությունը, որպես գործունեության հատուկ տեսակ, ակտիվորեն օգտագործվում է ինչպես տոնին նախապատրաստման գործընթացում, այնպես էլ ուղղակի տոնակատարության ժամանակ: Դա տեղի է ունենում երեխաների և ուսուցչի, ծնողների, մասնակից հերոսների և, իհարկե, հենց երեխաների միջև:

Հաղորդակցությունը ներառում է տեղեկատվության փոխանակում համատեղ գործունեության մասնակիցների միջև, որը կարելի է բնութագրել՝ որպես հաղորդակցության հաղորդակցական կողմ: Շփվելով՝ մարդիկ դիմում են լեզվին՝ որպես հաղորդակցության կարևորագույն միջոցներից մեկը: Եվ դաստիարակը, օգտագործելով պահը, բռնում է այս հաղորդակցության սկիզբը,

երեխաներին տանում է դեպի բանավոր խոսքը՝ որպես միջանձնային հաղորդակցության միջոց:

Հաղորդակցության երկրորդ կողմը հաղորդակցվողների փոխազդեցությունն է. խոսքի գործընթացում փոխանակումը ոչ միայն խոսքերն են, այլև գործողությունները, գործերը:

Ի վերջո, հաղորդակցության երրորդ կողմը ներառում է միմյանց ընկալումը: Շատ կարևոր է, օրինակ, հաղորդակցման մասնակիցներից մեկը մյուսին ընկալում է որպես վստահելի, խելացի, հասկացող, պատրաստված, թե՛ նախապես ենթադրում է, որ ոչինչ չի հասկանա: Եվ մանկավարժների համար շատ կարևոր խնդիր է թիմում ստեղծել ջերմ, ընկերական մթնոլորտ, երեխաներին սովորեցնել հանդուրժողականություն, հաստատել նրանց հաղորդակցությունը «հավասար հիմունքներով»: Երեխայի կյանքում տեղի ունեցած իրադարձությունը՝ տոնը, նրա համար հոգեկան տրավմայի չի վերածվում, որպեսզի երկար տարիներ նրա հիշողության մեջ մնան միայն լավ, վառ հիշողությունները, և ոչ դառը վրդովմունքը:

Այսպիսով, հաղորդակցության մեկ գործընթացում պայմանականորեն կարելի է առանձնացնել երեք կողմ՝ տեղեկատվության փոխանցում, փոխազդեցություն և փոխադարձ ընկալում: Հաղորդակցման օրինաչափությունների իմացությունը և հաղորդակցման հմտությունների ու կարողությունների զարգացումը հատկապես կարևոր են մանկավարժի համար, ում մասնագիտական խնդիրը կարող է հաջողությամբ լուծվել միայն այն դեպքում, եթե

նրան հաջողվի արդյունավետորեն ներգրավել երեխաներին համատեղ գործունեության մեջ, հաստատել փոխըմբռնում և փոխազդեցություն:

Այսպիսով, տոնի պատրաստման և անցկացման գործընթացում օգտագործվում են տարբեր տեսակի միջոցառումներ (երաժշտական, խոսքի, տեսողական գործունեություն և հաղորդակցություն): Տարբեր գործողությունների օգտագործումը ոչ միայն որոշում է տոնի բովանդակությունը, այլև լուծում է մի շարք կոնկրետ խնդիրներ. զարգացնում է լսողական ընկալումը, արտասանությունը, ձայնը, ընդլայնում է երեխայի ակտիվ բառապաշարը, զարգացնում է նուրբ շարժողական հմտություններ, ընդլայնում է երեխաների գաղափարները իրենց շրջապատող աշխարհի մասին և նպաստում հաղորդակցման հմտությունների ձևավորմանը: Բոլոր զարգացրած հմտություններն ու կարողությունները, ձևավորված անհատականության գծերը, անկասկած, օգտակար են և ծառայելու են երեխային չափահաս տարիքում:

Ընդհանուր առմամբ տոները լինում են .

- Հանրային՝ մարտի 8, Հաղթանակի օր,
- Ազգային, որի մեջ մտնում է նաև Ամանորը
- Կրոնական,
- Սեզոնային ձմռան սկիզբ, թռչունների դիմավորման օր,
- Միջազգային՝ երկիր մոլորակի օր և այլն:

Հանրային տոներն անցկացվում են հատուկ հանդիսավորությամբ: Նման տոնը սկսվում է երեխաների՝ կարմիր դրոշներով, գնդակներով, ծաղիկներով մեծ մուտքով դահլիճ: Սկսվում է տոնական անվանակոչություն, որին հաջորդում է համերգ: Հանդիսավորությունն իր տեղը զիջում է զվարճալի ժամանցին, խաղերին, պարերին, շուրջպարերին:

Մանկական ներկայացումները ընդմիջվում են խաղերով, որոնք բերում են անհմացիա, զվարճանք և չեն պահանջում նախնական պատրաստություն: Նախադարոցականները մրցում են ճարտարության, սրամտության մեջ:

Տոնի եզրավակիչ հասվածը կրկին ընդգծում է տեղի ունեցողի հանդիսավորությունն ու ուրախությունը: Ողջույններ մեծերից, անվանական նվերներ երեխաներին:

Կենցաղային և սեզոնային տոները տարբերվում են հանրային տոներից առօրյա կյանքին, երեխաների կյանքին, վերաբերող իրենց թեմաներով, որոնցում ավելի շատ անմիջականություն է, ավելի քիչ հանդիսավորություն: Նրանց մեջ առանձնահատուկ տեղ է գրավում երեխաների կողմից ամենասիրելի Ամանորը, որն երեխաները հատկապես միջին խմբում պատրաստվում են առանձնակի սպասումով:

Սեզոնային տոները երեխաների կյանքն ու գործունեությունը: Օրինակ, ամառային արձակուրդի ժամանակ նրանք ցույց են տալիս, թե ինչպես են նրանք ուժեղացել, որքան ճարպիկ են դարձել, որքան նոր երգեր, բանաստեղծություններ են սովորել և այլն: Տոնը սովորաբար տեղի է ունենում բնության մեջ՝ բակում կամ բացատում: Չարդարանքները հիմնականում ստեղծվում են մանկավարժների և երեխաների ձեռքերով: Սրանք կարող են լինել կանաչապատման ծաղկեպսակներ, ծաղիկներ, ներկված գնդիկներ, լապտերներ, քանուց պտտվող կենդանիների ֆիգուրներ, սովորաբար թից պատրաստված և ներկված մեծ սնկեր, խրճիթներ և այլն:

Ամառային տոները միջին խմբում սովորաբար նշվում են համերգի տեսքով: Նման տոնի հիմնական նպատակն է ցույց տալ երեխաների ուրախությունը, ձեռք բերած հաջողությունները:

Երեխաներին ուրախություն և զվարճություն պարզևող տոները ծառայում են որպես նրանց ներդաշնակ կրթության կարևոր միջոց: Դրանց լիարժեք նախապատրաստումը և դրանց հաջող իրականացումը պահանջում են դաստիարակի լուրջ, ժամանակատար ստեղծագործ աշխատանք:

Ինչ վերաբերում է ազգային- կրոնական ու ավանդական տոներին, ապա հայկական ավանդական տոնացույցը կոչված է կարգավորելու և անաղարտ պահելու յուրաքանչյուր սերնդի դարեդար փոխանցվող ավանդներն ու ազգային արժեքները, ներգրավել նրան համայնքի կյանքի, փոխանցվող ավանդույթների մեջ և ազգային ինքնատիպ սովորույթների իրազեկը դարձնել: Այդ ավանդական տոների մեջ կարելի է գտնել հայ ժողովրդական իմաստության ոսկե հատիկները, որոնք խորին հարգանք և ակնածանք են առաջացնում ազգի նկատմամբ: Ժողովուրդը, որի պատմությունը գալիս է դարերի խորքից, իր ուսերին ավել բեռ չի բերում, այլ վերցնում է միայն ամենաարժեքավորն ու պիտանին՝ որի առանցքը նոր սերունդն է, ազգի ու գերդաստանի շարունակությունը, կուտակված սոցիալ-մշակութային փորձի փոխանցումը:

Ավանդական տոների գլխավոր ու կարևորագույն առանձնահատկություններից մեկն էլ այն է, որ այստեղ բոլորը մասնակիցներ են ու այն լայն հնարավորություն է տալիս դրևորելու անհատական ու կոլեկտիվ ետր, ունի միավորող մեծ ներուժ, որտեղ ժամանակավոր վերանում են հասարակական հարաբերությունների սահմանները: Դրանք արտացոլում են հայ ազգային առանձնահատկությունները և տալիս պատկերացում նրա կենսակերպի,

արժեքների և ազգային կերպարի մասին:

Հայոց տոները շատ հարուստ երգեր ու պարեր ունեն: Երգերի բովանդակությունը համարյա միշտ համապատասխանում է տվյալ տոնի իմաստին: Նոր տարվա երգերում հնչում են ընտանիքի բարեկեցության ու անհատի երջանկության մաղթանքներ, Տյառնընդառաջի, Բարեկենդանի տոներին՝ հասարակական բարեկեցության, սիրային, չարխափան-հմայական երգերն են

շատ, Ջատկի տոնից մինչև Վարդավառ՝ դաշտերի առատության, մարագների լիության, գույգերի երջանկության մաղթանքները, Վարդավառին՝ կատակերգերը, ծաղրը և այլն: Ընտանիքներին ցորեն, գարի, հաց, յուղ, մեղր, շատ անասուններ, ոսկի ու արծաթ մաղթող երգերում թեման շարունակվում է իղձերին հասնելու ցանկությամբ, սոցիալական դիրքի բարձրության մաղթանքով⁴: Անթիվ են քնարական երգերը՝ սքանչելի համեմատություններով, բնության ու մարդկային հույզերի նրբագույն ելևէջների ներկայացմամբ, կարոտով ու սիրով թաթախուն, ուրախ ու տխուր, թախծոտ ու կենսունակ, սրամիտ, սյուժետային,: Տոնական երգ ու պարին մասնակցելը, դրանց իմացությունը մարդու գեղագիտական և հասարակական դաստիարակության մաս են կազմում և հնարավորություն են տալիս դեռ մանկապարտեզում անձի մոտ ձևավորել ազգային, սեփական ինքնության մասին պատկերացումներ: Ժամանակակից գրքալիստական աշխարհում, կարծում ենք տոների դասավանդումն ու դրանց մասին ճիշտ ներկայացված տեղեկատվությունը կօգնեն հայրենաճանաչության, ինքնաճանաչության բարձրացմանը, կնպաստեն արդեն հասուն տարիքում այն կարևոր գիտակցության արթնացմանը, որ այսպիսի մանրուքներով են ժամանակակից նույնական մշակություն տարբերվում փոքր ազգերն ու նպաստում մշակութային բազմազանությանը:

2.Տոներին նվիրված միջոցառումների կազմակերպման առանձնահատկությունները մանկապարտեզի միջին խմբում.

Մանկապարտեզում՝ հատկապես կրթսեր և միջին խմբերում տոնի պատրաստվելն ու անցկացնելը երկար, տքնաջան և բարդ աշխատանք է, որը պահանջում է մանկավարժների, երաժշտական ղեկավարի և, իհարկե, երեխաների համատեղ համատեղ գործունեություն: Այս աշխատանքը կազմակերպելու համար բոլորը պետք է հետևողականորեն գործեն մեկ միասնական ծրագրի համաձայն՝ մեկ առ մեկ հաղթահարելով տոնին պատրաստվելու բոլոր փուլերը:

Ուսումնասիրելով տոների կազմակերպման առանձնահատկությունները, պետք է առանձնացնենք աշխատանքային հետևյալ փուլերը.

⁴ Խառատյան Հ., Հայ ժողովրդական տոները, Ե., 2005, էջ 9:

- I փուլ - նախնական պլանավորում.
- II փուլ - աշխատանք սցենարի վրա.
- III փուլ - երեխաների նախնական ծանոթությունը տոնի հետ.
- IV փուլ՝ փորձեր.
- V փուլ՝ տոնի անցկացում.
- VI փուլ - ամփոփում.
- VII փուլ - տոնի հետևանքը:

I. Ուսումնական տարվա սկզբին անցկացվում է մանկավարժական կազմի ժողով, որում քննարկվում է տարվա աշխատանքային ծրագիրը, տոների ընտրությունն ու դրանց իրականացման ժամկետները:

II. Երկրորդ փուլում սկսվում է տոնի անմիջական պատրաստությունը: Մանկավարժները, ուսումնասիրելով տվյալ տարիքային խմբի ծրագրերը, ընտրում են խոսքի նյութ իրենց խմբի երեխաների համար՝ հաշվի առնելով նրանց անհատական առանձնահատկությունները, կարողությունները և գիտելիքները: Երաժշտական ղեկավարն ընտրում է պարեր, իսկ ընտրությունը կատարվում է՝ հաշվի առնելով յուրաքանչյուր առանձին երեխայի և ընդհանրապես երեխաների խմբի հնարավորությունները: Երաժշտական ղեկավարը դաստիարակի հետ միասին ընտրում է երգեր, որոնք երեխաները կարող են կատարել:

Նախապատրաստման այս փուլում ստեղծվում է տոնական սցենար, որն իր մեջ ներառում է արդեն ընտրված խոսք ու երաժշտական նյութ: Ավելին, ուսումնական տարվա առաջին տոնը (սովորաբար սա աշնան տոնն է) հիմնված է շատ պարզ նյութի վրա: Տոնը ներառում է հնարավորինս շատ զվարճանք և խաղեր, որոնցում առաջատար դեր է խաղում մանկավարժական կազմը, իսկ երեխաների երաժշտական խոսքի ակտիվությունը հիմնված է այս տարի ձեռք բերած հմտությունների վրա: Հետագա տոներին զվարճանքն ու խաղերն աստիճանաբար փոխարինվում են մանկական ներկայացումներով, իսկ մանկավարժներին մնում է միայն առաջնորդի դերը:

Այսպիսով, մեր մանկապարտեզում տոներն օգտագործվում են ուսումնասիրված նյութը ամբողջացնելու և ամփոփելու համար:

V. Երբ գալիս է այդ շատ սպասված օրը, երբ կերպարանափոխված ու զարդարված դահլիճը լի է հանդիսատեսով, իսկ երեխաները շունչը պահած սպասում են ակցիայի մեկնարկին... տոնը սկսվում է... անցնում է... և ավարտվում է, քայց տոնական աշխատանքը չի ավարտվում.

VI փուլն ամփոփվում է Ինչպես արդեն նշել ենք, երեխաների և նույնիսկ մեծահասակների հիշողությունը պահպանում է վառ, ուրախ, վառ տպավորություններ, որոնցով տոնը հարուստ է երկար ժամանակ: Իսկ մանկավարժների խնդիրն այս փուլում այս հիշողություններին այն հմտությունները, կարողություններն ու գիտելիքները «կցելն» է, որոնք երեխաները ստացել են տոնին և դրան պատրաստվելու ընթացքում: Դրա համար անցկացվում են զրույցներ, որոնցում երեխաները հիշում են, թե ինչն է իրենց դուր եկել, մանկավարժի օգնությամբ ընդգծվում է տոնի մեջ ամենակարևոր գաղափարները, քացատրվում անհասկանալի պահերը:

VII փուլ - տոնի հետևանքը: Այս փուլում ամրագրվում են տոնի թեմային առնչվող ամենաբովանդակալից ու գունեղ տպավորությունները, դրոշմվում են գծանկարներում և մոդելավորումներում:

Երաժշտության դասերին երեխաները կրկնում են իրենց սիրելի պարերը և առանձին հերոսների գործողությունները: Որոշ կատարումներ կրկնվում են մի քանի անգամ՝ փոխելով կատարողներին:

Այս ամենն օգնում է ավելի խորը զգալ տոնի բովանդակությունը, լավ հիշողություններ պահպանել դրա մասին և, ինչը շատ կարևոր է նախադպրոցական տարիքի երեխաների համար, առավելագույնս օգտագործել այս իրավիճակը կրթության և դաստիարակության համար:

Տոնի պատրաստման և անցկացման պատասխանատվությունը կրում է ամբողջ թիմը: Տոնական ծրագիրը քննարկվում և ընդունվում է լրացումներով և փոփոխություններով: Աշխատանքային պարտականությունները բաշխվում են թիմի բոլոր անդամների միջև՝ դահլիճի ձևավորում, տարագների պատրաստում, ատրիբուտների պատրաստում և այլն:

Կրտսեր և միջին խմբերում տոնների պատրաստությունն ավելի երկար է տվում և մեծ ջանքեր է պահանջում, քանի որ ավելի մեծ խմբերի երեխաների համար տոնի բովանդակությունը դժվար է ընկալել: Փոքր տարիքային խմբերի երեխաների ցերեկույթի ծրագրում ներառված են նաև երգեր, բանաստեղծություններ, խաղեր, պարեր, դրամատիկացիաներ, բայց այս տարիքի համար ավելի պարզ: Փոքր և միջին խմբերի միջոցառումների տևողությունը մոտավորապես 30-40 րոպե է, մեծերի համար՝ 45-50 րոպե:

Երաժշտության կանոնավոր պարապմունքներին տոնից մեկուկես ամիս առաջ երեխաներին տրվում են երգեր, խաղեր, պարեր: Երեխաները նույնիսկ չգիտեն, որ այս երգացանկը ներառվելու է տոնական ծրագրում: Տոնին շատ ավելի մոտ երեխաների հետ պատրաստվում են անակնկալ համարներ:

Տոնական ծրագրում կարող են ներառվել ոչ միայն տոնական թեմայով երգեր, այլև ժողովրդական, կատակերգական՝ խաղի հետ կապված:

Խաղերը միշտ վերածնունդ, ուրախություն, անմիջականություն են բերում, դրանք անպայման ներառվում են տոնական ծրագրում: Խաղերը, որոնք անցկացվում են տոնին, որոշ չափով ավելի պայծառ են, քան առօրյա գործունեության մեջ (տարազներ, դրանց տարրեր, հատկանիշներ):

Ծրագրում պատահական չեն տեղադրվում երգերը, խաղերը, պարերը, դրամատիզացիաները: Դրանց հաջորդականությունը նախապես քննարկում ենք՝ հարցին մոտենալով տարբեր տեսանկյուններից (օրինակ, ավելի վառ, ավելի հետաքրքիր, զվարճալի համարները սովորաբար ներառում ենք ծրագրի երկրորդ կեսում, երբ երեխաների ուշադրությունը որոշ չափով թուլանում է):

Երբ սցենարը պատրաստ է, խմբում պարապմունքներ ենք անցկացնում, որտեղ երեխաներին պատմում ենք գալիք տոնի մասին, թե ինչպիսի տոն է այն և ինչին է այն նվիրված: Եթե այս տոնն արդեն նշվել է անցյալ տարի, ապա բոլորը հիշում են, թե ինչ է տեղի ունեցել : Անհրաժեշտության դեպքում լրացնում ենք երեխաների հիշողության բացերը:

Երեխաները պարզելուց հետո, թե ինչ տոն է, երեխաներին ներկայացնում ենք, թե ովքեր են ներկա լինելու դրան (ծնողներ, մանկավարժներ, այլ խմբերի երեխաներ և այլն) և ինչ են անելու հենց իրենք: Կարևոր է, որ երեխաներն այս փուլում հասկանան իրենց առաջադրանքները, գիտակցեն իրենց դերը տոնի պատրաստման և անցկացման գործընթացում, որպեսզի բանաստեղծություններ սովորելու, երգ ու պար բեմադրելու, դահլիճը պատրաստելու ընթացքում հասկանան, թե ինչու են դա անում:

Նպատակներն ու խնդիրները սահմանելուց հետո սկսվում է աշխատանքը՝ բանաստեղծություններ, երգեր սովորելու, պար բեմադրելու, դահլիճը զարդարելու, տարազների համար պարագաներ պատրաստելու ուղղությամբ: Այս փուլում

աշխատանքներ են տարվում նաև սցենարի վրա, որտեղ կատարվում են աշխատանքի ընթացքում ի հայտ եկած փոփոխություններն ու ճշգրտումները:

Միջոցառումների ժամանակ նշանակալի տեղ ենք հատկացնում գեղարվեստական խոսքին. Երեխաները կարդում են պոեզիա, բեմադրում հեքիաթներ, պատմություններ:

Երեխաների կատարման մեջ արտահայտչականությունը չափազանց կարևոր է, այդպես աշխատանքն ավելի լավ է հասնում երեխային և ավելի խորն է դրոշմվում նրանց զգայարաններում:

Տոնը ոչ միայն երեխաների դաստիարակության միջոց է, այլև ծնողների շրջանում մանկավարժական քարոզչության ձև: Ուստի ծնողները ևս ներառվում են դրա նախապատրաստական աշխատանքներում (տարազների, ատրիբուտների պատրաստում և այլն) և , իհարկե, հրավիրվում են տոնին:

Մանկավարժական ժողովում քննարկվում են տոնի արդյունքները, նաև որոշում է հետտոնական օրերին երեխաների տպավորությունների խորացման աշխատանքի բնույթը: Սովորաբար նրանց հետ զրույց է անցկացվում անցած տոնի մասին, պարզվում է դրա գաղափարն ու տպավորությունը, երբեմն երեխաների պատասխանները գրի ենք առնում և դնել ծնողների համար նախատեսված անկյունում: Խմբերի և դահլիճի տոնական զարդարանքը պահպանում ենք հետտոնական օրերին, իսկ հետո այն հեռացնում երեխաների օգնությամբ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Մանկապարտեզում, տարվա կտրվածքով նախատեսված տոների ու դրանց նվիրված միջոցառումների թիվն ու բովանդակությունը կախված է առաջին հերթին տարիքային խմբից, այն նպատակներից ու խնդիրներից, որ դրված է կրթական չափորոշիչներով ու ուսումնական հաստատության կրթական վերջնարդյունքներում:
2. Ելնելով մեր երկրում տիրող իրավիճակից ու մեր ազգի առջև ծառայած ժամանակակից խնդիրներից, կարծում ենք հատկապես պետք է կարևորվեն ազգային տոները, հայրենաճանաչությունն ու սեփական ինքնության գիտակցումը դեռ նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններում:
3. Տոներն ու դրանց նվիրված միջոցառումները գիտելիքը մատուցելու բավականին հետաքրքրական հնարավորություններ են տալիս, քանի որ գիտելիքի մատուցումն իրականացվում է հետաքրքրական պայմաններում, տևական ժամանակահատված և հաճախ ինտերակտիվ տարրերի համադրմամբ:
4. Դրանք լայն հնարավորություն են ընձեռում առաջին հերթին ֆիզիկական զարգացման՝ ընկալման, խոսքի, լսողական, շարժումային և այլ օրգանների, և հետո նաև բովանդակային ու գաղափարական հսկայական նյութով են օժտված:
5. Միջոցառումների ու տոների կազմակերպման ճիշտ մեթոդների ընտրման, դրանց մանրամասն պլանավորման դեպքում դաստիարակը կարող է իր առջև դրված մի շարք խնդիրների լուծումը ստանալ:
6. Ուստի առաջարկում ենք տոնական միջոցառումների պատրաստվելիս ցուցաբերել խիստ անհատական մոտեցում: Մասնակցությունն ու դերաբաշխումը կատարել՝ ելնելով երեխայի հնարավորություններից, աշխատելով հնարավորինս բացահայտել նրա հնարավորությունները:
7. Բացի այդ կարծում ենք տոներն ու դրանց նվիրված միջոցառումները հայրենասիրական գաղափարների սերմանման լավագույն հնարավորություններն են ընձեռում, քանի որ դրանցում եղած մեծ հուզական ֆոնը լավագույնս հնարավորություն է ընձեռում գիտելիքը դարձնել կայուն և հիմնավոր:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Խառնաշախն Հ., Հայ ժողովրդական տոները, Ե., 2005
2. Бударина О.Н. Знакомство детей с русским народным творчеством. [Книга]: О. Н. Бударина - М.: Детство, 2003.
3. Роль праздника на Руси. Тематика и содержание праздников и досугов для детей дошкольного возраста. Методика организации и проведения развлекательных мероприятий в детском образовательном учреждении. Сценарий экологического праздника "День Земли",
https://knowledge.allbest.ru/pedagogics/2c0a65635b3bc68a5d53a89421316c26_0.html, հասանելի է:
4. Сидорова М. Е., Значение народных традиций и их сохранение в современных календарных обрядах и праздниках. Молодой ученый № 23.2020. <https://solncesvet.ru/opublikovannyye-materialyi/folklornyie-prazdniki-kak-odin-iz-vid/>, հասանելի է: